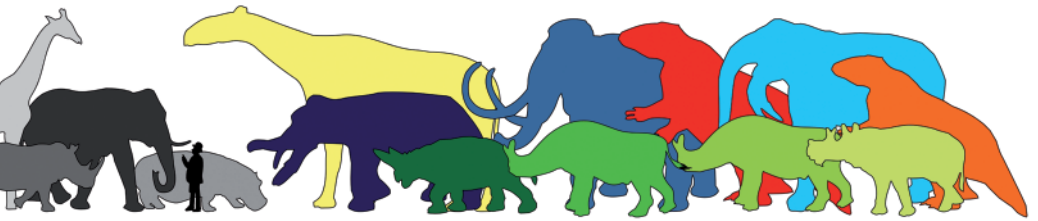

Pattedyrenes skøre laboratorium

- fortidens mærkelige megafauna

Af Morten L. Hjuler, *GeologiskNyt*

Pseudonæsehorn tyngt af to sidestillede horn og elefanter udstyret med fire stødtænder. Det har ikke skortet på besynderlige kreationer i overstørrelse til pattedyrenes catwalk.

Når talen falder på dramatisk karisma og street credibility, har pattedyrene altid stået i skyggen af dinosaurerne. Og det er faktisk synd! For i kølvandet på dinosaurernes lange fald fra evolutionens trone for 65 millioner år siden satte de varmbloodede turboen på og udfyldte hurtigt tomrummet efter dinosaurerne. Og klassen Mammalia – den korrekte klassifikationsbetegnelse for pattedyr – har op gennem Kænozoikum stået for så mange bizarre skabninger, at man fristes til at mene, at udviklingen til tider gik en kende for stærkt...

Her præsenteres de tungeste af slagsen (megafaunaen) fra landjorden.

Nutidens kæmper

Først skal referensrammen på plads med en lille tur til Afrika, som huser vor tids længste, højeste og tungeste, landbaserede pattedyr. Den afrikanske elefant (*Loxodonta africana*) er landjordens ubestridte hersker. Det største kendte eksemplar havde en skulderhøjde på 4,2 m og vejede 12 tons. På andenpladsen kæmper næsehornet (*Ceratotherium simum*) og flodhesten (*Hippopotamus amphibius*) indædt om æren. Det hvide næsehorn kan opnå længder på 4,2 m, og det tungeste kendte eksemplar vejede 3,6 tons; flodhestehanner opnår en gennemsnitslængde på 3,5 m og en maksimumvægt på mindst 3,2 tons. Giraffen (*Giraffa camelopardalis*) er med næsten 6 m maksimumhøjde det højeste pattedyr.

Arsinoitherium: Næsehornslignende Eocæn-Oligocæn-slægtning til elefanten kendetegnet ved to gigantiske sidestillede horn på snuden. Skulderhøjden var over to meter og længden over tre meter.

Brontops og Brontotherium: To nært be-

slægtede næsehornslignende pattedyr fra Eocæn, som opnåede længder på over 4 m og en skulderhøjde på 2,5 m. Deres særlige kendetegn var et horn udformet som en stemmegaffel.

Uintatherium: Endnu et bizart næsehornslignende pattedyr fra Eocæn med en længde på over 4 meter og en vægt på 2,5-3 tons. Seks små, knudrede horn var arrangeret i to rækker henover kraniet, og hjørnetænderne var kraftigt forlængede til små stødtænder.

Megatherium: Et pliocænt-pleistocænt kæmpedovendyr på størrelse med en moderne elefant. Stående på bagbenene var dyret 6 m højt; vægten var 3-4 tons. Slægtningen *Eremotherium* var en anelse mindre.

Amebelodon: Miocæn forfader til moderne elefanter med to små stødtænder i overkæben og et ekstra sæt flade, skovllignende stødtænder i underkæben. Trods en beskedne skulderhøjde på 2,5 m, var kampvægten oppe på 10 tons.

Mammuthus imperator: Det er en populær antagelse, at mammuter var væsentligt større en nutidens elefanter, men faktisk var de meget identiske størrelsesmæssigt... Med visse undtagelser. Pleistocæne *Mammuthus imperator* kunne antageligvis opnå en skulderhøjde på over 5 m og veje mere end 12 tons. Men visse mammuter har sikkert virket større, da hårene i pelsen kunne blive 90 cm lange.

Deinotherium: Dette "skrækelige bæst" fra Miocæn-Pleistocæn var med sin skulderhøjde på op til 5 m, en længde på 7-8 m og en vægt på over 12 tons muligvis alle tiders næststørste pattedyr. Bæstet mindede om nutidens elefanter bortset fra en kortere snabel og et par besynderlige, nedadbuende stødtænder vedhæftet underkæben i stedet for overkæben.

Indricotherium: (syn. *Baluchitherium*, *Paraceratherium*) Alle tiders største pattedyr var et tidligt oligocænt-miocænt næsehorn uden horn. "Indrik-bæstet" (indrik = russisk mytisk bæst) var, 8,2 m langt, vejede omkring 15-20 tons og kunne sandsynligvis nå vegetation i 8 meters højde. Dermed var *Indricotherium* både det tungeste, længste og højeste, kendte pattedyr. ■

Afsender:
GeologiskNyt
C.F. Møllers Allé, bygn. 120
8000 Århus C
Returneres ved varig adresseændring